

**EMLÉKEZTETŐ**  
**AZ EISZ PROGRAMTANÁCS 2016. MÁRCIUS 18-I ÜLÉSÉRŐL**

**Helyszín:** Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ, 2. emelet, Konferenciaterem

**Jelen vannak:** lásd a jelenléti ív szerint (1. számú melléklet)  
kimentését kérte gyógykezelés miatt: Monok István főigazgató, MTA KIK

**Holl András** főigazgató-helyettes köszönti a megjelenteket, felhívja a figyelmet az egyházi felsőoktatási intézmények egy körének levelére, amelyben tartalom-hozzáférési kérésüknek adnak hangot. A levél másolatát a PT-ülés minden résztvevője érkezésekor megkapta.

**Urbán Katalin**, az EISZ Titkárság osztályvezetője ismerteti a napirendet és az ülés munkamenetét.

**Napirend:**

1. Beszámoló a 2015. évről
2. Vita a keret-megállapodásról
3. Előadás és vita az önrészsámításról
4. Szavazás az önrészsámításról
5. Ebédszünet
6. Szavazatok összesítése, határozathozatal
7. Az EISZ új honlapjának bemutatása

**1. Beszámoló a 2015. évről**

**Urbán Katalin:** A kivetítőn látható táblázat adataira támaszkodva bemutatja, hogy a 2012 óta előfizetett adatbázisok száma és az intézményi kör száma milyen mértékben növekedett, miközben a központi támogatás nem változott. A befizetett önrészek összege nőtt, a támogatási intenzitás csökkent. Hangsúlyozza a Programtanács megalakulásának jelentőségét, cél: az átlátható és finanszírozható rendszer létrehozása.

Ismerteti az éves munkatervet:

- Április-május folyamán újabb információs napokat tervezünk rendezni. Ez az igény az intézményi oldalról és a kiadói-szolgáltatói oldalról is felmerült. Előadásokra, tréningekre, workshopokra, felhasználói képzésre is sor kerül a regisztrációhoz kötött információs napokon. A program elérhető lesz majd a honlapon.
- Még áprilisban kiküldésre kerül az intézmények részére a 2017-re vonatkozó igényfelmérés, amely még nem jelent kötelezettség vállalást, csupán az igények összesítését.
- Májusban az árajánlatok bekérése következik a szolgáltatóktól.
- június 3-án tartjuk a Programtanács ülést, ahol döntésre és szavazásra kerül sor a 2017-től érvényes beszerzési és költségvetési tervről, illetve a jogi keret-megállapodás végleges szövegének elfogadásáról.
- Szeptemberben kiküldjük a megrendelő nyilatkozatokat és az elfogadott keret-megállapodást egy csomagban az intézményeknek.
- Októbertől decemberig a közbeszerzési eljárások lefolytatása történik.

## **2. Előfizetői keret-megállapodás tervezet**

**Urbán Katalin:** A jogi keret-megállapodás tervezet elkészítésében részt vettek: Heuer Orsolya, a Magyar Rektori Konferencia képviselőjében, Dr. Nyerges Éva, közbeszerzési szakjogász az MTA Gazdasági Főigazgatóságának és Dr. Regős Ákos jogtanácsos az MTA Jogi és Igazgatási Főosztályától. A szövegterv egy vitaanyag, amelyre már érkeztek vélemények, javaslatok, májusban elkészül a végleges szövegterv. A megállapodás 2017. január 1-től lépne hatályba.

Az intézményekkel folytatott januári és februári konzultációk során igény merült fel, hogy finomítsunk az intézmények besorolásán, ez nem változtatja meg a PT mandátumok arányait, csak pontosítja a besorolását a résztvevő intézményeknek.

**Kokas Károly:** Kérdezi, hogy a keret-megállapodással kapcsolatos észrevételeket az intézményi képviselő gyűjtse-e össze és továbbítsa? – Válasz: Az EISZ központi E-mail címére várjuk a javaslatokat, véleményeket.

**Heuer Orsolya:** Mi a pontos határidő? – Válasz: Április 30-ig.

**Kovács Zsolt:** Mi a konkrét oka, hogy nem konzorciumi megállapodásról van szó? – Válasz: Mivel nagyon különböző fenntartású intézmények vesznek részt, ez megnehezíti, hogy konzorcium jöjjön létre, de ha előfizetői körnek nevezzük és a kör tagjai egybehangzóan elfogadnak egy megállapodást, akkor mindegy is.

**Karácsony Gyöngyi:** Van-e különbség a szolgáltatók oldaláról, ha egy konzorciumnak vagy egy előfizetői körnek adnak ajánlatot? - Válasz: Ez inkább csak nyelvi kérdés, mert az angol nyelvben a konzorcium nevet használják, de az ajánlat szempontjából nincs különbség.

**Kokas Károly:** Az EISZ elmúlt éveiben ez folyamatosan felmerült, a magyar jog a konzorcium kifejezést abban a formájában, ahogy az angol nyelvterületen hivatkozna rá, nem ismeri.

**Urbán Katalin:** Összegezve, azt szeretnénk, ha lenne egy megállapodás, amely felhatalmazza az MTA Könyvtárát arra, hogy a tagintézmények nevében és javára lefolytassa a közbeszerzési eljárásokat, és egy olyan jogi keretet adna, amelyben az intézménynek és nekünk is, mint az előfizetői kör vezetőjének, meglennének a kötelezettségeink és a jogaink. Például nem teheti azt majd meg az EISZ, hogy év közben a megkötött szerződések és kifizetett számlák után önrészt emel, de az előfizető intézmény sem teheti meg, ha egy több éves szerződést aláírt, hogy annak a közepén egyszer csak kiszáll az előfizetői körből.

**Kovács Zsolt:** Ajánlatkérőként nem az intézmények összessége, hanem egyetlen szervezet jelenik majd meg? – Válasz: Egy szervezet jelenne meg, központi közbeszerzés-lebonyolító szervezetté válna ez megoldaná a problémát. Ennek a lehetőségét még ki kell dolgozni.

### **3. Előadás és vita az önrékszámításról**

**Lencsés Ákos** bemutatja az önrékszámítási modelleket, amelyeket a résztvevők előzetesen megkaptak.

**Gelencsér András**, a Pannon Egyetem rektora, most a Magyar Rektori Konferencia képviselőjében van jelen: Csak a használat-arányos elosztást tudja elfogadni. A hallgatók többsége az alapszakokon van, nem használnak adatbázisokat, nagy a lemorzsolódás, nem lehet a HFTE számokat figyelembe venni. – Válasz: Csak a használat nem lehet szempont.

**Holl András:** Felhívja a figyelmet, hogy nincs tökéletes önrékszámítási modell, az EISZ program legnagyobb felhasználói a felsőoktatási intézmények, az a tény, hogy a hallgatók keveset használják az adatbázisokat, mindenhol nagyjából egyformán jelenik meg.

**Gelencsér András:** Javasolja, hogy a hallgatói létszámot felezzék el az önrész számításnál. Míg az MTA 40 milliárd forintot kap tudományos támogatásra, addig az egyetemek csak körülbelül 10 milliárdot. Míg a „research output” oldaláról, a tudományos eredmények területén nincs ekkora különbség., kb. azonos eredményt állítanak elő.

**Lencsés Ákos:** Elfogadható-e az intézmények méretének meghatározása a bemutatott módszerrel?

**Heuer Orsolya:** Az intézményi méret értelmezésénél a hallgatói létszámnál is lehetne egy osztó?

**Holl András:** Látni kell, hogy a 0,2-es súlyozó tényező a hallgatók létszámát fele akkora súllyal veszi figyelembe, mint az oktatókét.

**Lencsés Ákos:** Jó-e az, ha figyelembe vesszük a használati statisztikát? Dér Ádám kollégánk jóvoltából felmerült a gondolat, hogy egy olyan hatványát használjuk a statisztikai adatoknak, amely egy kicsit „összenyomja” ezt a függvényt, és jobban közelednek egymáshoz ezek az intézmények. Csak az igazán nagy felhasználóknak csökkenti a statisztikai részét, csak ők járnak jól.

**Izbéki Ferenc:** A kórházak szempontjából a kis felhasználók részére is ki kell dolgozni egy módszert, mert ők sem járhatnak rosszul.

**Gelencsér András:** A hallgatók többsége nem használja az adatbázisokat. Azt javasolja, hogy a hallgatói létszámot osztani kell hattal, ez azért valós szám, mert minden hatodik hallgató vesz részt mesterképzésben.

**Dér Ádám:** A próbaszámításoknál megnéztük az egyes intézményeknél az egyedi belépéseket, és megnéztük, hogy ez milyen értékekkel korrelál. Azt tapasztaltuk, hogy ez a letöltési statisztikával – természetesen – közel 99%-ban, az oktatói FTE számmal nagyjából 96%-ban és a hallgatói FTE számmal 80%-ban korrelál. A képlet reflektál arra, hogy a HFTE 0,2-es szorzóval, az OFTE 0,4-es szorzóval szerepel.

**Szigeti Gyula:** Megoldási javaslatot ajánl a felsőoktatási intézmények számára. Más számokat ismer, mint Rektor úr: korábban volt az OTKA, manapság van az NKFIH kutatási téma programja, amely most zárult. A szerződésben van egy passzus, amely arról nyilatkozik, hogy a megpályázott összeg 20%-a az intézményi rezszi, és az intézményi rezszi bizonyos hányadát könyvtár-szolgáltatásra, illetve Open Access-re kell fordítani. Durva számítással 48 millió forintos egy kutatási téma pályázat felső határa, ebből nagyjából pályázonként fél millió forint az, ami könyvtár használatra, illetve adatbázis beszerzésre fordítható. A Semmelweis Egyetemenél vagy a Debreceni Egyetemenél 20-30 milliós összegek vannak feltüntetve, nem tudja, hány kutatási pályázatuk van, de ezeknek a szerződésben meghatározott összegeknek a könyvtári adatbázisra történő fordításával ezeket az összegeket le lehet fedni. Úgy gondolja, hogy a felsőoktatási intézményeknek juttatott kutatás-támogatás és a szerződésben deklarált összegnek fedeznie kell az önrészeket. Ezeket az összegeket erre a célra kellene használni.

**Szluka Péter:** A kiadói árszabás esetén az árakat általában az FTE számok alapján szabják és nem használat-arányosan. A statisztikák felhasználása ezért nem helyes. Szerinte jó ötlet volt a statisztikai hatás csökkentése.

**Holl András:** Nézzük meg a négy ajánlott modellt. Az önrészek tekintetében a felsőoktatási intézmények a leghangsúlyosabb felhasználók. Ők vannak olyan helyzetben, hogy az EMMI az ő felhasználásukat jelentős mértékben megtámogatta. Az a véleménye, hogy a nem EMMI-s kis intézmények, amelyek mellé senki nem áll oda és senki sem támogatja, kieshetnek, és ez a többiekre száll vissza, nekik kell a hiányzó részt kifizetni.

**Lencsés Ákos:** Négy modell szerepel a javaslatban. Az első, a nulladik modell a jelenleg is érvényes eljárás, azzal a különbséggel, hogy világosan és egyértelműen meghatározzuk, hogyan tartjuk nyilván a HFTE, az OFTE számokat, illetve a statisztikát. Az egyes modell, a méretmodell, ahol a statisztikát teljesen figyelmen kívül hagyjuk. A második modell a használati statisztikára helyezi a hangsúlyt, tehát minél többet használják az adatbázist, annál többet fizetnek érte. A harmadik modell az intézményeket sorolja kategóriákba, amellyel azt érhető el, hogy hasonló intézmények ugyanannyit fizetnek, ez az átláthatóságot is nagyban javítaná. A kategorizálásnál az egyetemek három különböző kategóriába lettek beosztva.

**Urbán Katalin:** A kategória beosztásos modell nagyon jól tervezhető az intézmények számára, az előfizetői időszak közben is jól kezelhetőek lennének a változások. Ha az intézmények szétválnak, vagy összeolvadnak, esetleg megszűnnek, az új intézmény egyszerűen bekerül egy másik kategóriába.

**Fonyó Attila:** A kategorizálással egy probléma van, mégpedig az, hogy június 1-től, nem lesz főiskola, mert mindenki állami egyetem lesz. A kutatóegyetem 2016. december 31-én, mint minősítési és finanszírozási kategória megszűnik.

**Holl András:** Lehetséges-e, hogy az elnevezések megváltoztatásával ez a kategória besorolás megmaradjon?

**Fonyó Attila:** Nem lehet, mert átfedés van.

**Soós Sándor:** Elvileg lehetséges, hogy a kategóriákat profil alapján képezzük, amely magában foglalhatja a tudományos teljesítményt. El lehet képzelni egyfajta empirikus kategorizálását az intézményeknek. Rugalmas mutatók bevezetésével, sokkal több szempontot figyelembe véve lehetne kategóriákat felállítani, anélkül hogy szembekerülnénk valamilyen jogszabályi terminológiával.

**Holl András:** Felteszi a kérdést, hogy meg lehet-e menteni ezt a kategóriás modellt? Az EISZ és az MTA KIK munkatársai az egyszerűsége és az átláthatósága miatt pártolják ezt a modellt, ha ez most a törvényi változások miatt ellehetetlenül, nem érdemes szavazni rá. Mit gondol erről a tisztelt grémium?

**Dudás Anikó:** A közepes egyetemek részére a mostani modell nem éri meg. A több szempontú kategória modell felállításának lenne értelme.

**Bálint Éva:** Az MTA intézetek számára ez a modell elfogadható.

**Gódor Nóra:** A nonprofit intézeteknek is megfelel a kategória modell.

**Koreny Ágnes:** Az első és második kategóriába sorolt intézményeknek ez lenne a jó megoldás. Igazából az egyetemi kör besorolásával van most nehézség.

**Horváth István:** Jó lenne egy olyan kategorizálás, amit elfogadna mindenki.

**Nagy Zsuzsanna:** Rokonszenves a modell, de van egy aggály ezzel kapcsolatban, hogy néhány közepes méretű egyetem számára annyira megnövekedne az önrész, hogy feltehetően kiszállnának, és ez az egész konzorciumra nézve lényegesen nagyobb terheket jelentene.

**Fonyó Attila:** A Felsőoktatási Államtitkárság nem szeretné, ha közepes méretű egyetemek lépnének ki, mert sok olyan intézmény van, amely 10-15 ezres és van egy kar, ahol jelentős tudományos teljesítmény van, a többi szakembereket képez, és pont ők járnak rosszul a kategorizálással. A másik észrevétel, hogy a nagy egyetemek önrésze külön-külön megegyezik az egész MTA önrészeivel. Az egyetemi szféra és az akadémiai szféra között jelentkezik egy elcsúszás. A vége az lesz, hogy az egész a Felsőoktatási Államtitkárság finanszírozza.

**Dudás Anikó:** A hangsúlyeltolódást jelzi az is, hogy a ScienceDirect esetében a PPKE használati statisztikája a Szegedi Tudományegyeteméhez képest húszszor kevesebb, amely nincs arányban a fizetendő önrésszel. Itt többszörös az elcsúszás a PPKE kárára.

**Szigeti Gyula:** Nagyjából az akadémiai kutatóhálózat egészében mérhető össze a Debreceni Egyetemmel vagy a Szegedi Tudományegyetemmel. Ha a támogatott kutatások arányát nézzük, akkor a felsőoktatásra jut Magyarországon a kutatás-finanszírozás kétharmada, az Akadémiára az egyharmada. Ha a tudományos outputot nézzük, nagyjából a 40%-át hozza az Akadémia és 60%-át a felsőoktatás.

**Fonyó Attila:** A torzulás a közepes intézmények irányában történik. A Felsőoktatási Államtitkárság vállalta, hogy több pénzt ad bele, de a méltányosság érdekében a számítási módban legyen benne a használat és az eredményesség.

**Karácsony Gyöngyi:** Nagyon tetszettek nekünk a táblázatok az anyag végén, a használati modellt elvetettük, mint támogatandó konstrukciót, mert a közepes intézmények részvétele megkérdőjeleződik. A használati modell esetében, olyan kultúrát próbálunk bevezetni könyvtárainkban, hogy a hallgatók használják az adatbázisokat, tudjanak keresni és tudják az információkat értékelni.

**Figula Anikó:** Nálunk mindhárom modell komoly áremelkedést jelent. Ezért komolyan át kell tekintenünk a helyzetünket. A kategóriákat tovább kellene bővíteni.

**Tóthné Csáki Katalin:** Tovább kell gondolni a kategóriákat.

**Koreny Ágnes:** Az első két kategóriába tartozóknak ez lenne az ideális modell, a többieknek az EMMI kifizeti az önrészt, nem szabad semmiképpen elvetni a kategória modellt.

**Figula Anikó:** Ha a minisztérium nem tud többet adni, akkor nekünk kell előteremteni a plusz költségeket, és nem tudjuk megrendelni az adatbázisokat.

**Horváth István:** Nincs olyan modell, amely kivédené az áremelkedést.

**Holl András:** A finanszírozás intenzitás a 2012-es 17%-ról 2016-ra 54%-ra növekedett. Ez mindenképpen az egész program instabilitását növeli. Szükség lenne arra, hogy az EISZ központi támogatása növekedjen. Az adatbázisok áremelkedése évente általánosan 3-5%, 2012 óta a Ft/EUR és Ft/USD árfolyam is folyamatosan növekedett. Ezek következménye együtt az adatbázis önrész növekedés.

**Szigeti Gyula:** A Hivatal megtesz mindent, hogy az állami költségvetési részt növelje. Az egyetemeknek, az akadémiai oldalnak, illetve a kutatóintézeteknek olyan kutatási támogatást adunk, amelynél a szerződésben benne van, hogy a támogatás bizonyos hányadát adatbázisra, illetve könyvtárra kell használni, tehát gyakorlatilag az állami támogatás az önrész soron is megjelenik. Az idén ezek a téma pályázatok értéke 7 milliárd forint, ennek az 5%-áról beszélünk, igaz 4 évre elosztva. Az 5% fele Open Access, fele adatbázisra fordítható.

**Urbán Katalin:** Áprilisban szeretnénk kiküldeni az igényfelmérést. Ezeket az íveket most másképp készítjük el, mint az előző években. Mindegyik tartalom mellé teszünk ismertetőt, minden intézmény olyan igényfelmérőt fog kapni, ahol az eddigi előfizetésének a letöltési statisztikái is ott vannak, hogy lássa, mennyit használta azt az adatbázist. Mérlegelni kell, hogy annyira gazdagok vagyunk-e, hogy olyan adatbázist is megrendeljünk, amelyet alig használunk.

**Szluka Péter:** A statisztikákat a szolgáltatók adják. Ezekben vagy megbízik az ember vagy nem. Mennyire megbízhatók azok a statisztikák, amelyeket egy harmadik fél szolgáltató?

**Holl András:** Minden mérés tartalmazhat pontatlanságokat. A leggyakoribb hiba az intézményi IP-cím pontatlan megadása. Nem gondolom, hogy a kiadók tudatosan torzítanak az arányokat. Pillanatnyilag nem megoldott, hogy egy központi, Magyarországon levő Proxy-n keresztül lehessen elérni minden tartalmat, mert akkor itt képződnének a statisztikák.

**Gelencsér András:** Egy kombinált modellt javasol: 0,5-es szorzóval a használati statisztika és a méretben ne szerepeljen a hallgatói FTE, csak az oktatói. Tehát fele a használati statisztika, fele az oktatói FTE.

**Horváth István:** Tudunk-e most szavazni?

**Holl András:** Ezt az önrékszámítási modellt záros határidőn belül valamilyen megoldásra juttatni kell a hamarosan kiküldendő adatbázis felmérés miatt. Ha nem tudunk modellt választani, akkor a jelenlegi megoldást is választhatjuk.

**Lencsés Ákos:** Szívesen átdolgozzuk a modelleket, hogy a következő ülésen döntés születhessen. A kategorizálást dolgozzuk ki vagy a különböző súlyokkal, statisztikával, mérettel operáló eljárást súlyozzuk tovább valamilyen szempontok szerint? Bármelyikkel tudunk számolni, de tudunk kell, melyik irányban gondolkozzunk?

**Kokas Károly:** Lehetne-e elektronikus úton szavazni? A korrekciókkal módosított javaslatokat fel lehetne-e tenni az internetre?

**Dudás Anikó:** Tudunk-e dönteni az irányról?

**Holl András:** A négy felajánlott modell esetében ki melyik modellt tartaná elfogadhatónak?

Válasz- A méretmodellre nincs szükség, a további 3 modell egyaránt támogatható lehet. A kategóriák szerinti modell volt a legnépszerűbb, de ez az a modell, ahol elvi problémák vannak a jelenlegi megvalósításával, és változtatásra szorul.

**Urbán Katalin:** Március végéig várunk még javaslatokat az önrékszámítási modellekkel kapcsolatban, e-mailben, májusban a következő programtanácsi ülésre készített munkaanyaggal együtt küldenénk el együtt és júniusban lenne a szavazás.

**Heuer Orsolya:** Addig lehetne-e egy újabb Programtanácsi ülést tartani?

**Holl András:** Ha az ügyrendünk a távszavazást lehetővé teszi, akkor megszervezünk egy következő PT ülést telekonferencia formájában.

**Mátyus Mária:** A kórházak nevében kaptam egy feladatot Monok István főigazgató úrtól, hogy készítsek egy felmérést arra vonatkozóan, hogy a kórházak számára leginkább fontos UptoDate adatbázisra vonatkozóan milyen közvélemény kutatási adatok érkeztek. Én ezt most elhoztam. De abban az esetben, ha a kategóriákra vonatkozó információkat szeretnénk majd megszavazni, nem tudom, hogy ez fogja-e befolyásolni ezt a kérdést?

**Urbán Katalin:** A júniusi PT ülésen ezt mindenképpen megbeszéljük, mert akkor lesz a döntés a következő évi beszerzési és költségvetési tervről, és abba, mint új tartalmat szeretnénk beépíteni az UptoDate-et.

**Holl András:** Az érdeklődésre számot tartó modelleken dolgozunk még és egy közbülső ülést tartunk, ahol távzavazással is, telekonferencia részvétellel is részt lehet majd venni, és itt tudunk majd dönteni az önrékszámítási modellválasztásról.

**Gelencsér Adrás:** Legyen döntés, hogy hány kategória legyen. Az 5 kategóriát el tudja fogadni.

**Holl András:** A harmadik modellnél elfogadható az 5-7 kategória felállítása.

**Fonyó Attila:** A kategória modellekhez csak annyit szeretnék hozzátenni, hogy a közepes intézmények ne legyenek bukásra ítélve. Úgy gondolom, hogy ha 5-7 olyan kategória van, amelyben a használati súlyozás megjelenik, akkor az megoldható. De azt le kell szögezni, hogy ha 1,5 milliárdot belerakunk a rendszerbe, akkor nem szeretnénk, hogy a teljes Dunántúlon megszűnjön a Science Direct elérhetősége, vagy a teljes Észak-magyarországi Régióban elérhetetlenné váljon, mert az ottani egyetemek önrésze megháromszorozódik.

#### **4. Szavazás az önrékszámításról**

**Holl András:** A szavazás programpont most kimarad.

#### **5. Az EISZ új honlapjának bemutatása**

**Urbán Katalin:** Bemutatja a két informatikus szakembert, Nyiscsák Sándort és Korner Viktort, akik a honlap készítésben is derekasan kivették a részüket a munkából.

**Dér Ádám:** Bemutatja az új honlapot. Elmondja, hogy megpróbáltunk elszakadni a jelenlegi szürke-narancssárga színvilágtól, szeretnénk, ha a régi EISZ-logót újra lehetne használni, az egyszerűsítés és kezelhetőség volt a cél a honlap készítésénél, egységes stílusú fotók készültek az EISZ osztály dolgozóiról, kapcsolat a TTO-val, átlinkelési lehetőség.

**Kokas Károly:** Javasolja a Dokumentumtár beszúrását, amelyhez a PT-tagok egyéni jelszóval hozzáférhetnek a nem nyilvános adatokhoz.

Készült: Budapest, 2016. március 23.